

Päiväkirja kesä 1965

6.8.-65 aloitettiin linnassa korjaustyöt, joihin ensisijassa kuului Eerikintornin ympäristön kuntoonsaattaminen, lämpökeskukseen pohjakaivaus ja valu, Ison linnanpihan lämpökanavan ja tufkimusojien kaivaminen sekä Suvorovin muurien vahvistustöiden loppuunsaattaminen.

Isolle linnanpihalle alettiin kaivaa lämpökanavaa kaivantoa Eteläpatterilta kasarmirakennuksen kaakkoisaulmaa kohti (suunta kaakko-luode). Pihapinta ennen kaivausta oli n. + 81.20 - + 81.30. Tästä tasosta alaspäin oli n. 2-5 cm heikansekaista tummahkoa maata, melko irrallisena kerroksena, joka lapiolla "höylättäessä" helposti irtaantui. Sen alla oli kovahko tumma pinta. Tämä pinta oli n. 0,3--0,5 - 4 cm paksun hiiltä, lasti- ja hiukan tiilimurskaa sisältävän hiedan ja hiekansekaisen maakerroksen yläpinta. Tämän alla oli havaittavissa paikoin 0,3 - 0,5 cm paksu puhtaampi hiekkakerros. Näiden kaikkien kerrosten yhteinen paksuus vaihteli 8-10-15 cm. Kerrokset olivat siksi samanvärisiä ettei niitä maaleikkausta piirretäessä voitu erottaa, vaan ne merkittiin yhtenäiseksi kerrokseksi. (kuva 2).

Tämän alla oli heikansekainen hiesu (hieta)kerros 10-12 cm paksu ja sen alla pääasiassa tiilimurskaa sisältävä kerros jonka koko pituus oli 12 m. Kerros alkaa n. 7,5 m päästä Eteläpatterista kontisuoraa mitaten. Tällöin tiilikerros oli suoravedellä selostetun ylemmän maakerroksen alla n. 3,5 m matkalla, ja hiekansekainen hiesu(hieta) vasta tiilikerroksen alla. Tiilimurskakerroksen paksuus oli 5-7-cm. Muut maakerrokset, katso maaleikkaus (kuva 2).

Kaivannon itäreunalla tuli esiin mukulakiveystä, joka osoittautui samaksi pihakiveystasoksi kuin mitä vahtimestarin rakennuksen, kasarmin ja itäpatterin edustalta oli löytynyt. Tällöin, piha keskivaiheilla, mukulakiveyksen yläreuna oli tasolla + 81.06 - + 80.91. Kiveystä oli näkyvissä n. 140 cm matkalla ja ne pistivät esiin n. 20 cm verran kaivannon itäreunasta. (kuva 3 a,b).

Tasolta + 80.72 tuli esille kaivannon poikki kulkeivia lankkuja 11.80 m päässä Eteläpatterista, joiden päällä oli 1-2 cm

maatunutta laastia. Lautojen leveydet olivat 20-24 cm. Lautojen väliin jäi n. 4 cm leveät raot., jotka olivat täynnä hiekkaa ja laastia. Lankut olivat osittain lahonneet ryynimäiseksi jauheeksi paikon ne olivat kovempaa puuta, n. 1 cm paksua. Niiden päältä ja seasta löytyi ~~katkettuja~~ nauvoja, joista päätellen lankut olivat mahdollisesti olleet 4 cm paksuja. Puukerroksen päältä löytyi myös kaksi fajanssiastian palaa, kellertäviä, toisessa uurrepinta.

Lankkujen jäänteet^{mökset} poistettiin, jolloin havaittiin, että myös niiden alla olli laastikerros, johon lankut oli upotettu, niin että lankkujen väliset raot muodostivat n. 2-3 cm korkeat harjanteet. Lankkuja oli kaikkiaan 7 kpl.

Lankkutason eteläreunan muodosti n. 1- 1,5 cm leveä hiedasta selvästi erottuva lahoppu juova, joka hieman kaivannon keskilinjan itäpuolella suorakulmaisesti kääntyi pohjoiseen. Juova ^{oli} ~~ei~~ muodostunut pystyssä olleesta puusta. Kuva 3a

Alla olleen laastin paksuus kaivannon länsireunalla oli 3-4 cm., itäsivulla vain 1 cm. Laasti oli väriltään kellertävää. Laastin alla oli tavanomaista hiesun(hiedan)sekaista tummaa maata ja tämän maakerroksen alla ta olta + 80.66 alkaen hieman epätasaista kivipintaa, osittain laattakivistä ja vain n. yhden varvin paasui- sta. Kiveyksen leveys oli n. 1 m ja sen pohjois- ja eteläreunat olivat suhteellisen suorat.

Aloitettu kurttiin V:n kävelysillan puisten portaden ja kaiteiden teko.

16.8.65

Alettiin kaivaa koeojaa Isolle linnanpihalle pohjoispatterin edustalle nykyisen näyttämön vi~~r~~ustaa pitkin. Näyttämön etureuna oli uutta harmaakivimuurausta (Maconin tekemää?). Tämän alla oli vanhaa muuria, jonka etureuna oli n. 30 cm uuden muurauksen reunaa etelämpänä. Tämä vanhempi muuri jatkui yhtenäisenä Itäpatteriin saakka. 12,60 m matkalla Itäpatterista länteen kohosi muurin päältä tiilikasarmin eteläseinän jäännös. Vanhaa muuria jäi tällöin etureunasta näkyviin vain n. 10 cm, itäpäässä 20 cm. Tämän vanhemman muurin edustalta tuli esiin jäänteitä^{mökset} mukukivistä tehdystä pihapinnasta. Kivet olivat suurehkoja (venäläistyyppiä), pinta suhteellisen tasaista. Näyttämön edustalla olevassa katkelmassa niiden yläpinta oli tasolla + 81.38/31, Itäpatterin kulmauksessa tasolla + 81.13 ja Itäpatterin edustalla tasolla + 81.06- + 80.80. Näiden osien väliin jäi tasainen laastipinta, tasolla + 80.85/87.

(kuva 4). Laastin päällä runsaasti tiilimurskaa.

Maa, jota ^akaivannosta poistettiin oli n. 50 cm paksuudelta muualta tuotua multamaata. Tähän oli upotettu sähkökaapeli, jota asennettaessa oli mukulakiveystä jonkun verran rikottu. Kaapeli oli kiveyspinnan alla.

18.8.65

Alettu kaivaa Isolle linnanpihalle itä-länsisuuntaista koeojaa, joka alkoi n. 1 m päästä lämpökanavan kivannon länsireunasta länteen. ^aKivannon etäisyys kasarmirakennuksesta tuli olemaan n. 13 m. (kuva 1). Ylimmäisenä oli melko löysä hiekkakerros, kuten jo edellä on selostettu, paksuus 2-5-7 cm. Sen alla hiiltä sisältävän kerroksen paksuus 3,5-4 cm, jossa oli hiilen tummaksi värjäämä hiekkapinta. Tämä ulottui selvänä lännestä n. 6 m päähän lämpökanavan kaivannosta. Tästä eteenpäin (itään) oli 0,5 cm paksuudelta pääasiassa hiesua (hietaa) sisältävää maata. Molempien kerrosten alla oli 0,3-0,5 cm paksuudelta hiekkaa ja tämän alla hiesua 10-12 cm paksuudelta. Tämä hiesukerros on samaa hiekansekaista hiesua joka näkyy lämpökanavan maakäik-kauspiirustuksessa. Tämän kerroksen alla oli samoin pääasiassa tiilimurskaa sisältävä tummahko hiekkakerros. Seassa oli jonkun verran myös laastimurskaa ja hiiltä. Tiilimurskapalasia oli samaa keltaista maalia kuin Pohjoispatterin edustan kaivannoista löytyneistä tiilenpalasissa.

^aKivannon itäpäässä oli hiekansekaisen hiesun alla oleva kerros n. 60 cm pituudelta voimakkaan tummaa ja sisälsi tiilimurskan lisäksi eläinten luita, lahoa puuta ja hiiltä. Kerroksen paksuus oli vain n. 2 cm. Sen alla laastinsekaista hiesua, puhdasta laastia ja hiekkaa (kuva 5).

19.8.65

Pohjavahvistus Oy aloittanut Suvorovin vahvistustyöt, jotka kesällä -64 jäivät osittain kesken.

20.8.65

Suvorovin sisäpihalla pohjois- ja itämuurin kulmauksen kaivanto: Maanpinta ennen kaivausta oli tasolla + 77.47. Maa oli täyte-
maata, joka oli pääasiassa hiekkaa, pienehköjä kiviä ja tiilen-
palasia. Tasolta + 76.80 alkoi laattakivipinta. Se oli varvin
paksuinen ja sitä oli näkyvissä koko kaivannon alueella eli 120
cm leveydeltä itäseinästä mitaten ja 90 cm pohjoisseinästä,

kivien väleissä oli laastia.

Isolla linnanpihalla jatkettu itä-länsisuuntaista koeojaa lämpökanavan kaivannon itäpuolelle. Täällä oli samoin löysän pintakerroksen alla kovahko pinta, jossa hiiltä, tiilimurskaa ja laastia sekä hieman hiesua hiekkaan sekoittuneena. Tämän kerroksen paksuus kaivannon länsipäässä oli 8 cm, itäpäässä 5 cm. Alla oli hieka + tiilimurskakerros, paksuus 6-8 cm. Tiilimurskakerros paksuni itään päin ja muuttui pelkästään tiilenkapaleita (joukossa myös kokonaisia) sisältäväksi kerrokseksi. Tiileissä keltaista maalia. Tiilet ovat todennäköisestä Aspelinin purattamista tiilikasarmeista peräisin.

Eteläpatterilla N 101:ssa ja N 102:ssa alettu kaivaa puretun välimuurin pohjan alta esiintulleita kourumaista syvennystä, ja tämän eteläpäässä edellisenä kesänä havaittua nurkkasalvosta. Kourun reunat olivat tasoilla + 78.30 - + 78.40, keskiosa tasolla + 78.00. (mitattu pohjoispäästä, eteläosassa hieman alempana). Kourun ponja oli lahoppujäänteiden peitossa, myös länsireuna. kuivaa kellertävää puuta, mahdollisesti puretun muurin pohjahirsien jäänteitä. Itäsivulla runsaasti kiviä. *ets kaivauksen tulos*

21.8.65

N101/N102

Tämän alla oli reunoilla 1-2 cm paksu laasti, joka kourun pohjalla paksuni 6-10 cm, seassa tiilenpalasia (venäläisiltä vaikuttavia) ja kiviä.

24.8.65

N101/102

Eteläpatterin kaivannon eteläpäässä tullut esiin suorakaiteen muotoinen alue, jonka reunoissa kyljellään olevia lautoja ja laudanjäänteitä. Alue oli kokonaan täynnä tiilimurskaa, laastia ja kiviä.

Isolla linnanpihalla itä-länsisuuntaisen kaivannon itäpuolisessa tullut esille mukulakivipintaa, jonka länsireuna näkyi ja lämpökanavan kaivannon itäreunassa. Mukulakivipinta jatkuu Paksun bastionin portaisiin saakka. Sen päällä oli tiilinpalsia, laastia ja kiviä sisältävä kerros jonka paksuus itäpäässä oli n. 120 cm. Kerros kapeni länteen ja loppui 5 m ennen lämpökanavaa.

30.8.65

Alettu raudoittaa kasarmin edustan lämpökanavaa.

Eteläpatterin kaivannon itäsivulla oleva kolmas lahoppukerros muodostuu pääasiassa puulastuista, "päreistä" ja tuohesta, sen paksuus suuren kiven kieressä 10-15 cm, alempana ainakin 30 cm

Se ulottuu etelään 1500-luvun muriin asti.

31.865

Suvorovin muurin vahvistustyöt jatkuvat. Pohjoissivulla pystypaalut ulottuvat muurin pohjaan asti ja ovat paikoin hyvin tieheässä, melkein vierä vieressä. Hirsiristikko on osittain kaksinkertaista, muriin nähden vinottaista.

Kijlin tornin ja Suvorovin ulkomuurin nurkkaan alettu kaivaa anturan kaivantoa. Tällöin havaittiin, että tornin alla ei ollutkaan kalliota, kuten ulkosivusta oli päätelty, vaan kallio laski hyvin jyrkästi heti muurin reunan sisäpuolella. Torni oli rakennettu hirsiristikoiden päälle, joiden alla oli täytemaata. Hirret, lähinnä tornin pohjaa olleet olivat jo lahonneet, ja näistä oli muuraukseen jäänyt vain n. 25 cm halkaisijaltaan olevat puolipyöreät syvennykset. Torni oli puheena olevan nurkan osalta käytännöllisesti katsoen ilmassa. (maakerrokset ks. maaleikkaus, kuva 6).

Ison linnanpihan kasarmin edustan lämpökanava raudoitettu. Vaakateräkset, jotka olivat 8 mm harjaterästä, olivat 30 cm välein. Pystyteräkset, samoin 8 mm harjaterästä, 25 cm välein. Valu: pohjalle 15 cm paksu betoni. Seinät: pohjoisseinä 10 cm pakua ja eteläseinä 20 cm pakua betonia.

1.9.65

Ison linnanpihan lämpökanavan kaivannon pohjalta esiintulleista kivistä, (mahdollisia muringosia) tehdään limityspiirustus.

2.9.65

Kivet limitetty (kuva 3 a). Kaivannon eteläpäässä oli kaksi kivirykelmää, tasot + 80.66/64 ja + 80.54/38, joissa ei kuitenkaan vielä voi havaita mitään selvää muringintaa eikä laastia. Keskipaikkeilla oleen lankkutason alla oli kiviä, jotka vaikuttivat ladotuilta, taso + 80.66. Pinta oli melko tasainen ja sivut, poikittaisesti kaivantoon nähden suhteellisen suorat. Kiviä saatetaan olla kuitenkin vain yhden varvin paksuudelta. Tästä n. 70 cm pohjoisempana on jälleen kiveystä, hieman alempana (18cm) kuin edellinen kiveys, mutta edelleen lankkulavan alla ollutta.

Lankkulavan pohjoispuolella oli n. tasosta + 81.00 alaspäin suurehkoista kivistä muodostunutta rökkiötä n. 4 m matkalla. Kivien väleissä oli mullan, hiekan ja hiedansekaista maata, ei kerroksellista. Vaikutti pelkältä täytteeltä. N. 100 cm

syvyydeltä pihapinnalta alaspäin löytyi 1860-luvun raha. Täyte-
maasta löytyi myös ruotsalaisia rahoja v. ??
Maata on koko kaivannon alueelta seulottu.

Kiviröykkiön pohjoispuolella oli n. tasosta + 81.00 alas-
päin suurehkoista kivistä muodostunutta röykkiötä n

Kiviröykkiön pohjoispäässä tuli esiin pohjois-eteläsuun-
tainen muurin reuna, leveys n. 50-70 cm. Muurin länsisivu ei
muodosta säännöllistä suoraa reunaa, vaan kivet näyttää lado-
tun luonnonmaan reunaa vasten.

Luonnonmaa (hieta) alkaa siis suunnilleen muurin yläpinnan
tasolta alaspäin, muurin länsipuolella. Kaivannon pohjoispäässä
se alkaa n. 10 cm nykyisen pihapinnan alapuolelta. Luonnonmaan
yläpinna on oln ohut, 2 cm tumma maakerros, joka on samaa aista
kuin kiviröykkiön väleissä oleva täytemaa ja yhtyy siihen.

Alettu kaivaa anturan kaivantoa Kijlin tornin alle, Suvorovin
sisäpihan puoleiselle sivulle. (etelä-kaakkois-sivu). Tornin
juurelta tuli esiin jyrkkäreunainen antura, jonka kivet tun-
tuvat jatkuvan muurin alle. Antura alkaa n. 55 cm päästä itä-
patterista, tasolta + 78.98 ollen tällöin vain 5 cm leveä. Se
levenee itään. N. 4,15 m päässä itäpatterista tuli esille patte-
rin suuntaisen muurin itäsivua, mahdollisesti vanha manttelimuuri,
joka oli kiinni tornin anturassa. Tästä muurista itään päin
antura oli kaksitasoinen, porrasteinen, alemmantason leveys van-
han manttelimuurin vieressä oli n. 30 cm, ja koko anturan leve-
ys 65 cm. Antura jatkuu n. 6,25 m päähän itäpatterista. Antu-
ran alemman porrastuksen kärki on tasolla + 77.30. Ylempi por-
rastus, siis anturan se osa joka alkoi 55 cm päästä itäpatteris-
ta päättyy n 12 cm aikaisemmin, sen leveys on täll,inn. 80 cm,
koko anturan leveys 100 cm. Antura ei pääty kohtisuoraan tor-
nia vastaan, vaan loivasti vinottain, yhtyen tornin etureunaan
n. 7 m päässä Itäpatterista. (kva 7)

Esiintulleen manttelimuurin itäreunan ja itäpatterin välistä
poistettiin pintamaa, jolloin esiin tuli kivi- ja laastipinta,
joka ulottui patteriin saakka. Mahdollisesti tämä alue on juuri
manttelimuurin leveys. vts kaivauksesta

3.9.65

Eteläpatterin N 101/102:sta tullut esiin hirsisalvoksen kaako-
luodesuuntaisen seinän yläreuna

Iso linnanpiha: lämpökanavan kaivanto: pihan keskivaiheilta löytyneen lankkulavan pohjoispuolella maa on edelleen mullansekaista täytemaata, jossa valtaosan suurehkoja kiviä. ¹⁵Isolta + 80.54 esiintunut kiveys osoittautui itä-länsi suuntaisen muurin yläpinnaksi, jonka pohjoispuolelle po. täytemaa kivineen sijoituu. Kaivantoa laajennetaan länteen, jotta saataisiin selville esille aikaisemmin löydetyn pohj-et.suuntaisen muurin ja nyt esille tulleen muurin lounaiskulma.

Kaivannon länsireunalla oli maahan upotettu sähkökaapeli, jonka takia muuria oli jonkun verran purettu ja maakerrokset olivat särkyneet. Kaapelin kaivannon länsipuolella maakerrokset olivat jälleen ehjät ja käsittivät ylinnä 8-10 cm paksun maakerroksen, jonka sisältämät maakerrokset on jo aikaisemmin selostettu. Tämän alla hiekasekaista hiesua/hietaa n. 10-15-20 cm sekä sen alla tiilimurskakerros, n. 5 cm paksu, joka on kulkenut läpi koko kaivannon. (kuva 2). Tämän alla tummako hiekasekaista hiesua. Paikoin tämä kerros on vain 5 cm, paikoin 15 cm, sen alla muuripinta t. + 81.00 - + 80.90 ja + 80.70. Pinnan epätasaisuus johtuu siitä että muuri on alunperin ollut korkeampaa mutta on purettu. Muuriin kivet länsisivulla vaikuttavat luonnonmaata vasten ladotuilta.

Kaivannon itäisivun maakerrokset lankkulavan kohdalla ja sen pohjoispuolella olivat seuraavat: (kuva 8). Ylinnä 8-10/20 cm paksu tummako maakerros, joka on ollut koko pihan alueella ylimpänä kerroksena, sen alla hiekasekainen hiesu/hieta n. 10 cm. Pihakiveyksen yläpinta oli tasolla + 81.06. Se oli osittain heti hiesukerroksen alla, osittain sen päällä oli 2-4 cm laastia, jota oli myös paikoin kivien välissä. Kivien paksuus oli n. 10 cm. Kivien alla oli tiilimurskakerros, 3-5 cm paksu. Paikoin kivet ulottuivat tiilikerroksen alla olevaan hiesuun asti ja vaikuttivat siihen upotetuilta. Sillä osalla, missä lankkulakiveystä ei ollut näkyvissä kaivannon reunalla oli ylimmäisen hiesun alla heti tiilimurskakerros, ja tämän alla 10 cm paksu hiesu/hieta, joka melko jyrkästi rajoittui saman paksuiseen ja tasoiseen kulttuurimaakerrokseen sen pohjoispuolella. Näiden kerrosten alla oli jo edellä puheen ollut lankkulava t. + 80.72. Lankkulavan alla ja osittain sen päällä pohjoispäässä oli laasti. ~~Lankkulavan alla ja osittain sen~~ Lankkulavan päällä olleet kerrokset kivetyn osan alla olivat, kutenleikkauspiirustuksesta näkyy pohjoispäästä hieman ylöspäin kohoavat. Lankkulavan ja laastin (1-2 cm paksu) alla oli kulttuurimaa, joka ulottui itä-

länsisuuntaisen muurin pintaan tasoon + 80.54. Muurin eteläpuolella oli hiesu/hieta jota vastaan muurin kivet näyttää ladotun. Hiesun yläpinta nousee etelään päin mentäessä.

Edellä selostetut maakerrokset loppuivat n. 60 cm päässä muurin pohjoispuolella lukuunottamatta ylimmäistä tummahkoa maakerrosta ja sen alla ollutta hiesukerrosta. Nämä kerrokset olivat osittain rikkoutuneet itä-länsisuuntaisen kaapelin maahanupottamisen takia. Heti hiesun alla oli em. runsaasti kiviä sisältävä mullansekainen täytemaa, joka ulottui itä-länsisuuntaiseen muuriin asti.

6.9.65

Ison linnanpihan lämpökanavan laajennus länteen päin jatkaa muurin kulman esillesaamiseksi. Maakerrokset: ylinnä 8-10 cm paksu tummahko maakerros, sen jälkeen hiekansekainen hiesu/hieta n. 20 cm, sen alla tiilimurskakkerros, n. 4 cm paksu. Tämän alla tumma hiekansekainen hiesu/hieta, joka ulottui esiin-kaivettavan muurin yläpintaan asti. (kuva 2, maaleikkaus).

7.9.65

Ison linnanpihan lämpökanavan laajennuskaivauksessa tuli esille jo aikaisemmin puheena olleen lankkulan länsiosa. (valok., kuva 3 a). Lavan päällä, varsinkin itä-länsisuuntaisen koekaivannon kohdalla oli tummaa maata, joka sisälsi tiilimurskaa, eläinten luita, lahoa puuta ja hiiltä, kerroksen paksuus n. 2 cm. Sen alla oli laastinsekaista, hiesua ja lankkuja peittänyt laastikerros. Lankkuja oli kaikkiaan 10 kpl. Lavan länsireunan eteläpää oli suora ja päättyi n 4 cm leveään takoon, joka todennäköisesti oli poislahonneen, pystyssä olleen lankkureunan jäte. Länsireunan pohjoispää ei enää ollut yhtä suora. Lavan länsireuna kokonaisuudessaan ulottui suunnilleen pohj.-et.suuntaisen muurin länsireunan kanssa samalla linjalle. Lavan eteläsivun reunassa oli n. pari cm leveä pystyssä olevista lankuista muodostunut lahopuujuova. Lavan leveys oli 275 cm ja se ulottui pohjoisessa yhden lankun verran, 20 cm pihalta esiintulleeseen itä-länsisuuntaisen muurin yli ja sen pohjoispuolelle. Itäsivua kokonaisuudessaan ei ole vielä kivattu esille.

8.9.65

Ison linnanpihan lämpökanavan kaivantoa alettu laajentaa itään, jotta saataisiin selville kuuluvatko nyt esille tulleet muurin-osat mahdollisesti nelikulmaiseen rakennukseen.

10.9.65

Isolla linnanpihalla alettu valaa Kasarmin edustan lämpökanavan seiniä.

Eteläpatterilla N 101-102 kaivannossa poistettu alin lankkukou-
ru ja kaivettu hirsislavos esille (kuvat 9A, B). Salvoksen
pohja oli t. + 75.65.

Eteläpatterin länsipään, ns. Meslöffin salin länsiseinän reve-
tointi saatu valmiiksi. Revetoinnin ja vanhan, puretun muurin-
pinnan väliin jäi n. 50 cm levyinen tyhjä tila. Revetointi al-
koi vaakasuoraan teräsbetonipalkin päältä, jonka alapuolella
vanha muuri jäi näkyviin.

Länsiseinää purettiin eteläpäästä uuden puolustusikäytävän kul-
kutasosta ylöspäin, Eteläpatterille nousevia portaita varten.
Samoin purettiin patterin eteläsivulla olevast tiilimurraukses-
ta rapautunut ja osittain irronnut pintaosa.

Seokset paljasta. Kts lute

14.9.65

Ison linnanpihan kaivannossa saatu esille suorakaiteen muotoisen
rakennuksen muurien yläpinnat. Rakennuksen keskusta on vielä tois-
taiseksi kaivamatta. Rakennuksen koillisnurkasta oli ulospäin
levevä oviaukko, jonka edustalta maata on kaivettu pois n.
3 x 2,5 m alueelta. Maa oli kerroksellista. Oviaukossa ja sen
edustalla alkoi kulttuurimaa t. + 80.11.

Oviaukon edustalta löytyi hopearaha, joka on painettu vuosien
?? välillä.

Oviaukon pohjoispieli oli tasolla + 81.05 ja eteläpieli tasolla + 82.03.

Isolla linnanpihalla alettiin jatkaa itä-länsisuuntaista koeojaa
siten että se tuli käsittämään koko pihan pituuden. Nyt kaivet-
tava osa oli nyk. vahtimestarin rakennuksesta (P) itään n. 10 m.
Tämä osa oli turistiliikenteen takia aikaisemmin jouduttu jät-
tämään kaivamatta. Esille tuli mukulakivipintaa, samaa kuin
muuallakin pihalla. Se ulottui n. 8,4 m päähän vahtimestarin
rakennuksesta (P) itään. Se päättyi murtopintana. (valok.).
Kiveys poistettiin. Sen alla oli tiilimurskaa ja hiesua (hietaa).

20.9.65

Kijlin tornin Suvorovin sisäpihan puoleinen kaivanto, vanhan man-
ttelimuurin itäpuoli: Tornin anturan edustalla, 50 cm päässä
siitä, sen suuntaisena ja n. 30 cm sen alareunasta alaspäin oli
35 cm paksu hirsi, joka jatkui vanhan manttelimuurin sisään.

Sen pohjoispuolella, osittain jo anturan alla oli toinen saman-
suuntainen hirsi, lev. n. 20 cm. Anturan alareuna oli suunnil-
leen t. + 76.50. Siitä alaspäin maa oli hiekkaa, hiesua, pie-
niä kiviä, puunjuuria yms. sisältävää. Kauempana anturan alla
maa alkoi olla selvästi kerroksellista.

T. + 75-64 alaspäin alkoi kivien peittämä pinta, jonka etureu-
na oli kaareva ja alkoi suunnilleen anturan etureunan tasolta,
manttelimuurin edustalle n. 30 cm sen sisäpuolelta. (kuva 7).
Kivikerros oli 100 cm leveä ja vain varvin paksuinen. Kivet
olivat hiesun (luonnonmaan) päällä. Kivien päällä oli laho-
puuta ja niiden tummaksi värjäämää hiesua/hietaa. Mantteli-
muurin jatkuu kaivannon länsisivulla edelleen pohjoiseen. Sa-
moin itäisivulla on joitakin kiviä.

Eteläpatterin lämpökeskuksen (N 101-102) pohja syvennetty n.
15-20 cm pilarien anturoiden tason alapuolelle. Ainoastaan
kaivon ympäryks n. 50 cm leveydeltä jätetty kaivamatta.

22.965.

Kijlin tornin alus, Suvorovins sisäpihan puoleinen kaivanto,
manttelimuurin itäpuoli: Tornin itä-länsisuuntaiset pohjahir-
ret alkoivat vasta itse tornin alta, anturan osalla niitä ei
ollut yhtään. Hirsiä oli kaivannon alueella, jonka syvyys tor-
nin sllr anturan etureunasta oli 2.20 m, 4 kpl. Niiden leveydet
olivat 20-25 cm, välit 20-27 cm. Hirret oli asetettu suoraa
maanpintaa vasten. Tornin muuraus oli aloitettu heti näitten
päältä ja välit oli täytetty kiviillä. (valok.). Hirsii-
en alareunan taso oli + 76.49. Heti niiden alla oli ohuehko
kerros tummaa, lahoppunsekaista hiekkamaata, ja sen alla run-
saasti kalkkia sisältävää hiekkaa (laastia) joka länsireunalla
oli vain pari cm, mutta itäreunalla n. 10 cm paksuisena. Hirsii-
en ja vanhan manttelimuurin yläpinnan väliin jää paikoin 14-
25 cm maata, jossa edellä eslostetut kerrokset ovat myös havait-
tavissa. Näiden kerrosten alla oli tumma hiekansekainen maa-
kerros 2-3 cm ja tämän alla runsaasti kalkkia sisältävä valkea
hiekkakerros 5-2 cm, tämän alla tummunut hiekka, n. 5 cm paksu.
Tämän alla vaaleampi 20-8 cm paksu hiekkakerros. Sen alla 10-
14 cm paksu kerros jossa yläreunalla pääasiassa palanutta puuta,
mikä alempana muuttuu lahoppuiksi. Sen alla sinertävä hieta,
joka länsireunalla oli paikoin 14-25 cm paksu, itäreunalla
5 cm. Tämän alla lahoppuikerros- n. 5 cm joka aikaisemmin selos-

tetun varvin paksuisen epätasäisen kivipinnan päällä. Kivipinta loppuu ^{melko} ~~leiko~~ suorasti pohjoisreunalla, sen leveydeksi tuli 80-100 cm.

Kaivannoni itäreuna: n. 50 cm päässä anturan etureunasta, sen alla, em. kivipinnan päällä oli kivistä muodostunut "möykky" joka voisi olla jäännös jostakin vanhasta muurista. Sen yläpinnan ja muurin pohjapinnan pohjahirsien väli oli 38 cm. Kivien päällä oli pohjois-eteläsuuntaisia hyvin lahoja puita ja maata, jossa vuorotellen hiekka- ja multakerroksia. Syvemmällä tornin alla pohjahirsien alla oli em. kerroksellista maata ja lahopuuta yht. n. 75 cm korkeudelta, minkä jälkeen kiviä. (kuva 10).

24.9.65

Kijlin tornin ja Suvorovin ulkopuoleinen nurkka (virranpuoli): Tornin pohjassa, nyt kaivettavana olevan anturanpaikan alueella (3 x 2,5 m) oli ollut 4, mahd. 5, pohjois-eteläsuuntaista hirttä jotka olivat käytännöllisesti katsoen kokonaan lahonneet pois. (vain jokin ruotomainen ydinosa jäljellä) Hirsien paikkoja oli osoittamassa 4 halkaistun lieriön muotoista painannetta, halkaisijat n. 25 cm. Näiden alla oli 6 itä-länsisuuntaista hirttä, joista samoin oli jäljellä painanteen muurin alapinnassa. Tornin ja Suvorovin välisen sauman kohdalla, joka näkyi muurauksen alapinnassa, oli (lähinnä sauman Suvorovin puolella) kaksi pohjois-eteläsuuntaista hirttä, jotka jäivät itä-länsisuuntaisten alle, tasot + 76.27 (+ 76.40). 38 cm näiden kahden alapuolella oli hyvin paksu (45 cm halk.) pohjois-eteläsuuntainen hirsi, joka ulottui etelästä tullen vain kaivannon keskipaikkeille. Sen iläpintaan oli liitteessä itä-länsisuuntainen ohuempi hirsi, (20 cm läpim.). Po. paksun hirren ja em. kahden pohjois-eteläsuuntaisen hirren väli oli täynnä kiviä ja tummaa, lahopuun värjäämää maata sekä laastia ja tiilimurskaa. Tämän paksun hirren viressä, ven molemmin puolin oli palamisjätteistä koostuva kerros. KTS. KAN. KERT. KUVA 1. ja P.K. KUVA 6

Tornin alla olevassa töytemaassa oli runsaasti isoja kiviä, mutta varsinaisestamu muurauksesta ei voi puhua. Kivien väleissä oli hietaa ja laastikerroksia. Suvorovin muurin pohja ulottui 115 cm alemmas kuin tornin pohja.

27.9.65

Eteläpatterin lämpökeskuksen vesikaton läatan liittämiseksi vanhaan harmaakivimuuriin valetaan seinämä, jonka laudoitus ja

ja raudoitus valmis.

Kijlin tornin alla Suvorovin ulkopuolen kulmauksessa porataan tartuntojen reikiä kallioon.

Suvorovin eteläpäässä olevan itään päin työntyvän kulmikkaan ulokeosan sisäpuolella jatketaan anturoiden kaivamista muurin alle. Aluetta peitti laaja kivipinta.

Alettu kaivaa esille Eerikintornista Eteläpatteriin päin suuntautuvan muurin itäosaa.

30.9.65

Kijlin tornin alus, Suvorovin sisäpuoli, manttelimuurin itäsivu: Kaivannossa päästy peruskallioon asti, tämän korkean kohta on juuri tornin ulkomuurin reunan alla, lähellä manttelimuuria, mistä se jyrkästi viettää itään, kaakkoon ja etelään. Tämän päällä oli em. itä-länsisuuntainen kivivarvi.

Muurin alareunasta poistettiin itä-länsisuuntaiset ^{hirsit} kivet.

Niiden päällä, muurattuna muurin sisään, oli 1/4 P-E suuntaista melko paksua hirttä, joista jäi suuret laastipintaistat perinanteet muuriin. Osa hirsistä oli lahonnut pois. Hirret poistettiin ja tällöin jouduttiin purkamaan myös muurin pohjaa n. 26 cm. Manttelimuri oli yläosastaan n. 70 cm korkeudelta suhteellisen kiinteätä, mutta tästä alaspäin, suunnilleen sama taso kuin P-E suuntaisten hirsien alareuna, kivet olivat irrallisia, niiden välissä oli runsaasti tummaa hiekansekaista maata ja kun alla oleva hiesu pohjaveden virtauksen takia leijusti vähitellen, tippui muurikiviäkin pois.

Manttelimuri ei tornin anturan kohdalla ollut kiitteessä siihen. Tornin pohjan alla muuri jatkui saumattomana pohjoiseen, joskin melko epämääräisenä. Kivien väleissä runsaasti maata, (kuva 11 , valokuvat).

Po. Kaivannon itäsivu, joka sijaitsi nyt 170 cm päässä manttelimuurista: Peruskallio laski hyvin jyrkästi itäsivua kohden. Kallion päällä oli hieta/hiesukerros ja tämän päällä lahopuukerros. Tästä ylöspäin n. 50 cm matkalla oli edelleen sikin sokin olevia kiviä tummassa hiekansekaissa maassa. Kaivannon perällä pohjoispäässä oli hyvin suuri kivi, joka ulottui luonnonmashan asti. Tämän kiviä sisältävän kerroksen päällä oli hiesu-, hieta- hiekka- ja lahopuukerroksia. (kuva 12 , valok.).

Suvorovin ~~si~~ ulkopuolella pitkän itäsivun ja lyhyen pohjoissivun välisessä kulmauksessa, joka^{oli} täynnä täytemaata, kaivetaan kulman alle anturan kaivantoa. Luiska joka kiertää koko Suvorovia jatkui täytetmman sisällä molemmilla sivuilla nurkkaan asti. Sen yläpinta täällä oli t. + 76.49, eli 148 cm ampuma-aukon pohjan alapuolella, ja sen korkeus oli 63cm eli n. 3 kivivarvia. Muurin alusta oli samanlainen paalutuksen päällä kuin muuallakin.

Ison linnanpihan keskeltä esilletulleeseen rakennuksen pohjan täytemää kivineen poistettu. Tämän alla, taso + 79.83 oli hyvin onut lahopuukerros, jossa syyt erisuuntaisia, osittain pystyssä. Rakennuksen pohjan keskeää oli samalla tasolla paikoin melko kova pinta, jossa oli jokunen tasapintainen kivi.

1.10.65

Iso linnanpihan, rakennuksen pohja: em. lahopuukerroksen alla n. 28 cm paksuudelta hiekkaa ja hietaa, jossa paikoin lahopuukerroksia ja palaneesta puusta muodostuneita kerroksia, seassa myös luita. Alinna oli 2 cm paksu lahopuukerros jossa oli hiekan laastia. Tämän alla luonnonmaa (hiekkä). Luonnonmaan päältä löytyi 3 kpl laastikiekköjä, joissa oli yläpinnalla helikulmaisen parrun pään painanne. Kiekoista kaksi sijaitsi samalla linjalla, joka on vedettävissä pois rakennuksen pohjan länsisivun eteläosasta, 2 m:n päästä lounaiskulmasta, kaakkoskulman eteläiseen ovenpieleen. Kolmas sijaitsi tämän linjan eteläisen eteläpuolella, n. 1,5 m eteläseinästä ja 1 m päässä länsiseinästä. Seulottaessa maasta löytyi 2 hopearahaa, liivinmaalaisia 1400-luvulta, Toll (Brieflade 4) t. 16.

Kijlin tornin ja Suvorovin muurin ulkopuolen välisen kulman anturan kaivannossa saatu peruskallioon poratut tartunnat paikalleen ja antura valettua.

Eerikintornista Eteläpatteriin suuntautuva muuri kaivettu esiin. Muuri jatkui suorana Eteläpatterin länsimuuriin asti. Po. muurin pohjoissivu oli tasainen, jyrkka, eteläsivu ^{OSITTAIN} murtopintainen. Muurin pinta oli samoin epätasainen. Länsiosan tasokorkeus oli + 80.90, Itäpään + 80.94, aivan Eteläpatterin vieressä oli anturantapainen muuraus., Yläpinta tasolla + 81.50. (kuva 13, valok.)

4.10.65

Alettu kaivaa anturan kaivantoa Kijlin tornin alle, sen ja Suvorovin muurin sisänurkkaan. Tornin anturan yläreuna Suvorovin muurin viressä oli tasolla + 77.32. Itäpatteriin päin mentäessä se laski, mikä osittain jouhtui siitäkin, että antura oli alla olevan maan painuessa laskenut ja irronnut muusta tornista. (valok.). Tällöin anturan yläreuna oli tasolla + 76.93. Anturan leveys itäpäässä oli 17 cm, n. 1 m päässä Suvorovin muurista se oli 30 cm. Anturan korkeus nurkkauksessa oli n. 70 cm. (2 kiveä päällekkäin). ja siitä Itäpatteriin päin, alaretkahaneelta osalta, 30 cm eli yksi kivivarvi, Anturan alla oli hirsi.

Anturakivet olivat hyvin suur a, nurkkauksessa n 60 cm pitkiä, korkeus 30-40 cm. Tornin alaosa oli hyvin huonoa, laasti rapautunutta, kivien välit täynnä puunjuuria. Muurausta jouduttiin purkamaan tasosta + 77.60 alaspäin, mihin tasainen muurinpinta loppui.

Valettu kaivantoja Suvorovin eteläpäässä olevan itään päin työntyvän kulmikkaan ulokeosan sisäpuolella.

Suvorovin ulkopuolella pitkän itäsivun ja lyvyen pohjoissivun nurkkauksen anturan kaivantoa jatketaan.

Iso linnanpiha, rakennuksen pohja: Pohjoismuurin edustalla oli 90-100 cm leveä kivistä rökkiö, kivien välissä rapautunutta laastia. Länsipäässä rökkiö ulottui melkein nykyisen muurin yläreunaan.

Oviaukone edustalta, sisäpuolella oli hirren jätteitä, jonka päät ovat olleet piilien alareunan muuratuissa koloissa. Hirren reunassa ollut laasta vielä 3 cm korkeana harjanteena jäljellä. Oviaukon edusta sisäpuolelta jätetty kaivamatta luonnonmaahan porrasraven tasolta alaspäin.

5.10.65

Kijlin tornin ja Suvorovin sisäkulma: Anturakivet olivat 100-150 cm pitkiä. Tornin etureunan alla oli 2 P-E suuntaista hirttä, taso + 76.42. Näiden päällä oli varsinainen tornin pohjahirstistö. Tasolla + 76.59 I-Lsuuntaiset hirret, jotka oli pantu suoraa hiekkavoittoisen maanpinnan päälle, ei luonnonmaahan. Näiden päältä oli alettu muurata siten että hirsien väleihin ja po. hirsien päällä olevien hirsien väleihin jäävä 1-2 varvin

paksuinen "muuraus" on pääasiassa irrallista, ilman laastia olevaa, vain paikalleen pudotettua, ei ladottua pohjaosaa. Em. ylimmät hirret jäävät jo laastikourun sisään ja ovat jonkun verran paksumpia kuin alemmat. Hirret jatkuvat tornin viirranpuoleisesta kaivannosta.

Kijlin tornin alla, vanhan manttelimuurin viressä oleva antura valettu. Manttelimuuria vastaan valettiin betonikuorta estämään kivien tippumista.

Eteläpatterin lämpökeskuksen muurine yläpinnat tasatut, kiveä poistettu 0-30 cm. Sisäportaat toisesta kolmanteen kerrokseen valettu.

Vesi- ja lämpöeristys tullaan suorittamaan vielä ennen töiden lopettamista myöhemmin syksyllä.

-

FINSKA

FINNEN VALTIO

Kurttiini V:n itäpään edustan (pohjoispuolen) kahden teräsbetonipilarin anturoiden pohjat olivat tasolla +75.60/67, yläreunat tasolla +77.50/77.22 (itäisempi). Kurttiinin edustalle kaivettu sadevesikaivo ja tarkistuskaivo.

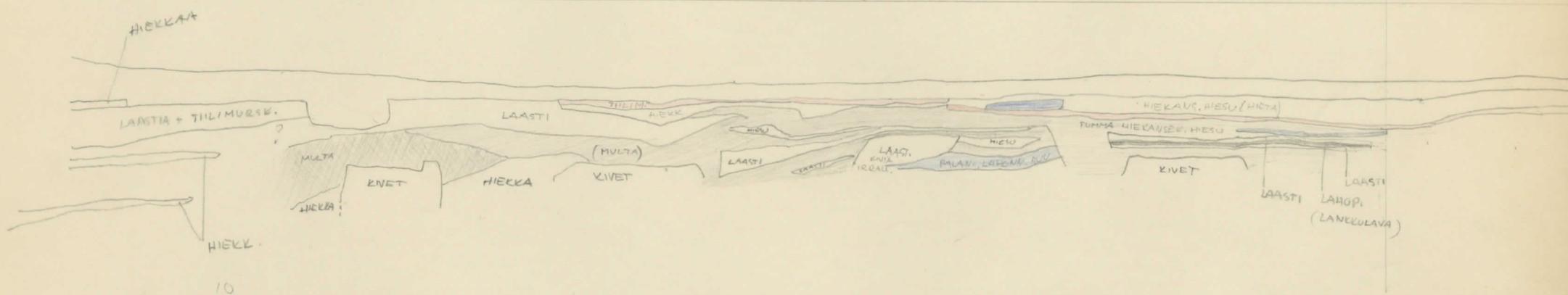
Eteläpatterin länsimuurin pinnasta poistettu n. varvin paksuinen, revetointia muistuttava (ei ollut rev.) paikoin irtonainen muuraus, silloiseen maanpintaan asti. Siitä alaspäin ei ollut tätä tasotusmuurauksen tapaista revetointia vaan tartuntakivillä varustettu muuraus. Muurin edustalle valettiin 3 betonianturaa portaita varten. Näiden pohjat olivat tasolla +74.80 - +75.80. Piirustuksen muutosten takia jouduttiin kuitenkin valamaan uudet anturat ja pilarit, 2 kpl. Näiden kahden pilarin varaan, joista pohjoisemman yläpinta oli n. tasolla +76.00, eteläisemmän yläpinta samalla tasolla kuin kurttiini V:n puolustuskäytävän pilari, tehtiin puuportaat. Pilarien itäpuolelle, niistä lähtevän ulokkeen varaan valettiin vaakasuora teräsbetonipalkki, joka ulottui kurttiinista (jossa pieni kanta sitä varten) Eteläpatterin luoteisnurkkaan (eli N105:n luoteiskulmaan). Tämän palkin päälle muurattiin harmaakivistä revetointi peittämään länsiseinän purkupintaa. Revetointin ja Eteläpatterin väliin jäi n. 50 cm:n väli, joka ulottui palkista ylös asti. Eteläpatterin länsimuurin eteläpäätä purettiin uuden puolustuskäytävän tasosta ylöspäin patterille nousevien portaiden takia. Samoin purettiin (patterin eteläsivulla olevasta tiilimuurauksesta rapautunut ja osittain irronnut pintaosa. Portaiden pohjois- ja eteläsivulle muurattiin harmaakivet pielimuurit, joita jatkettiin länteen revetoinnin etureunan linjaan asti. Pohjoissivun muurauksen leveys oli 60 cm.

Eteläpatterin, kurttiini V:n ja Eerikintornin välinen alue täytettiin pihakaivauksista saadulla (seulotulla) maalla etelään

viettäväksi siten että yläreuna tuli olemaan pihatasolla, alareuna sadevesikaivon tasolla (+78.20) eli alimmasta vanhasta ampumaukosta n. 20 cm alaspäin.

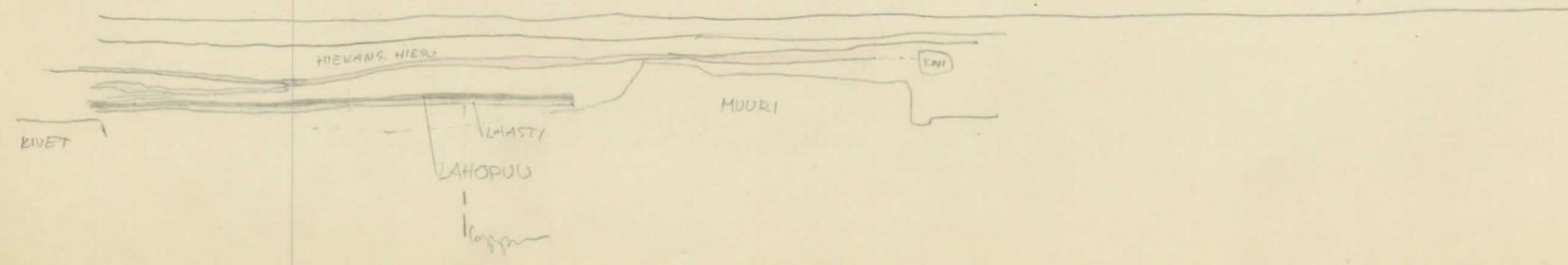
10

+89.00

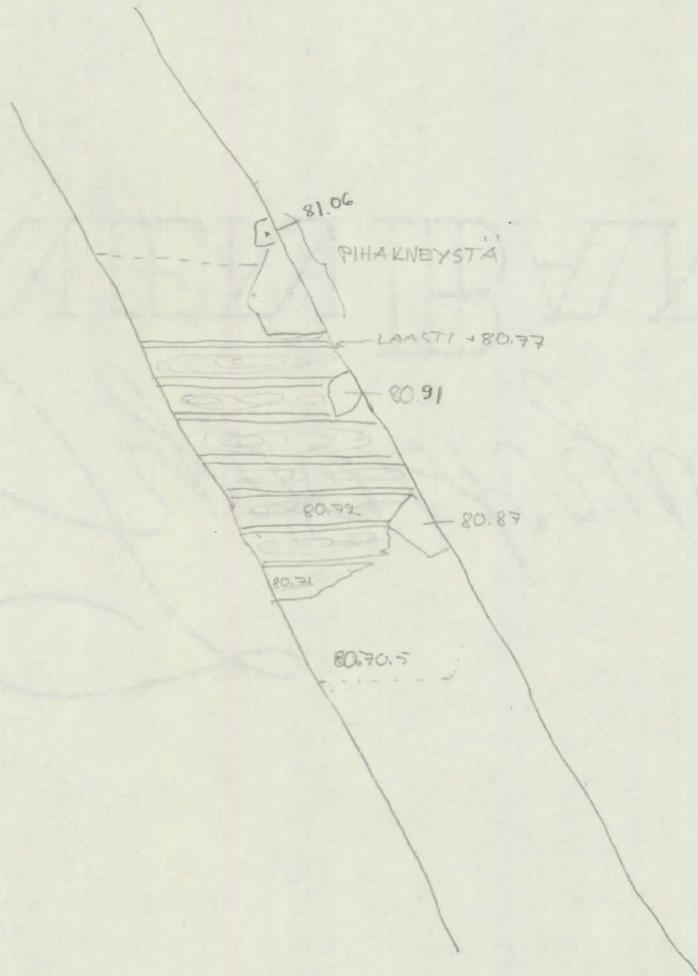

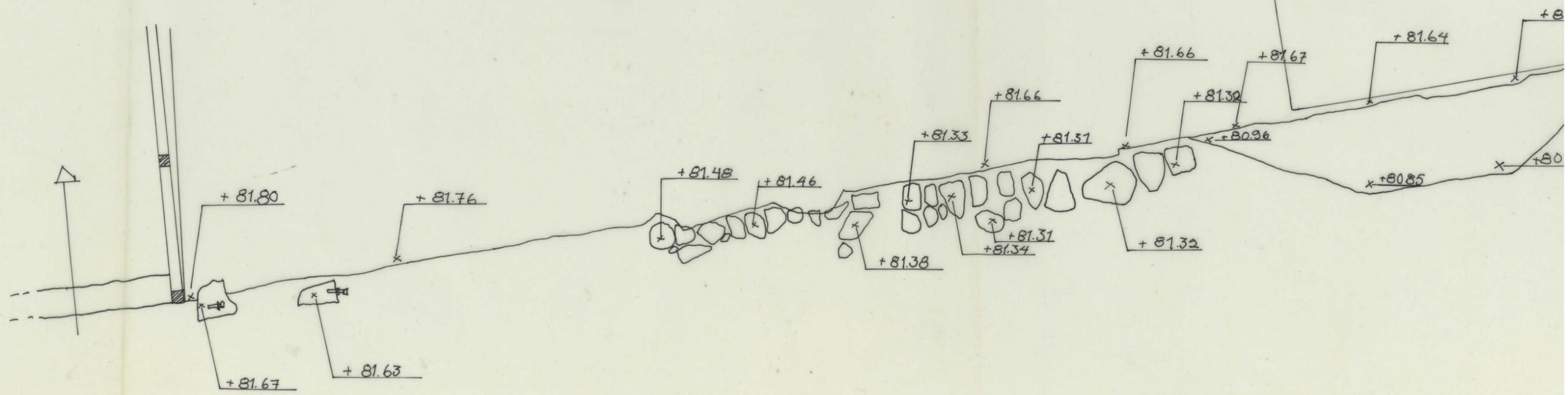
? onko lerva 4,5m
vai 3

89.00

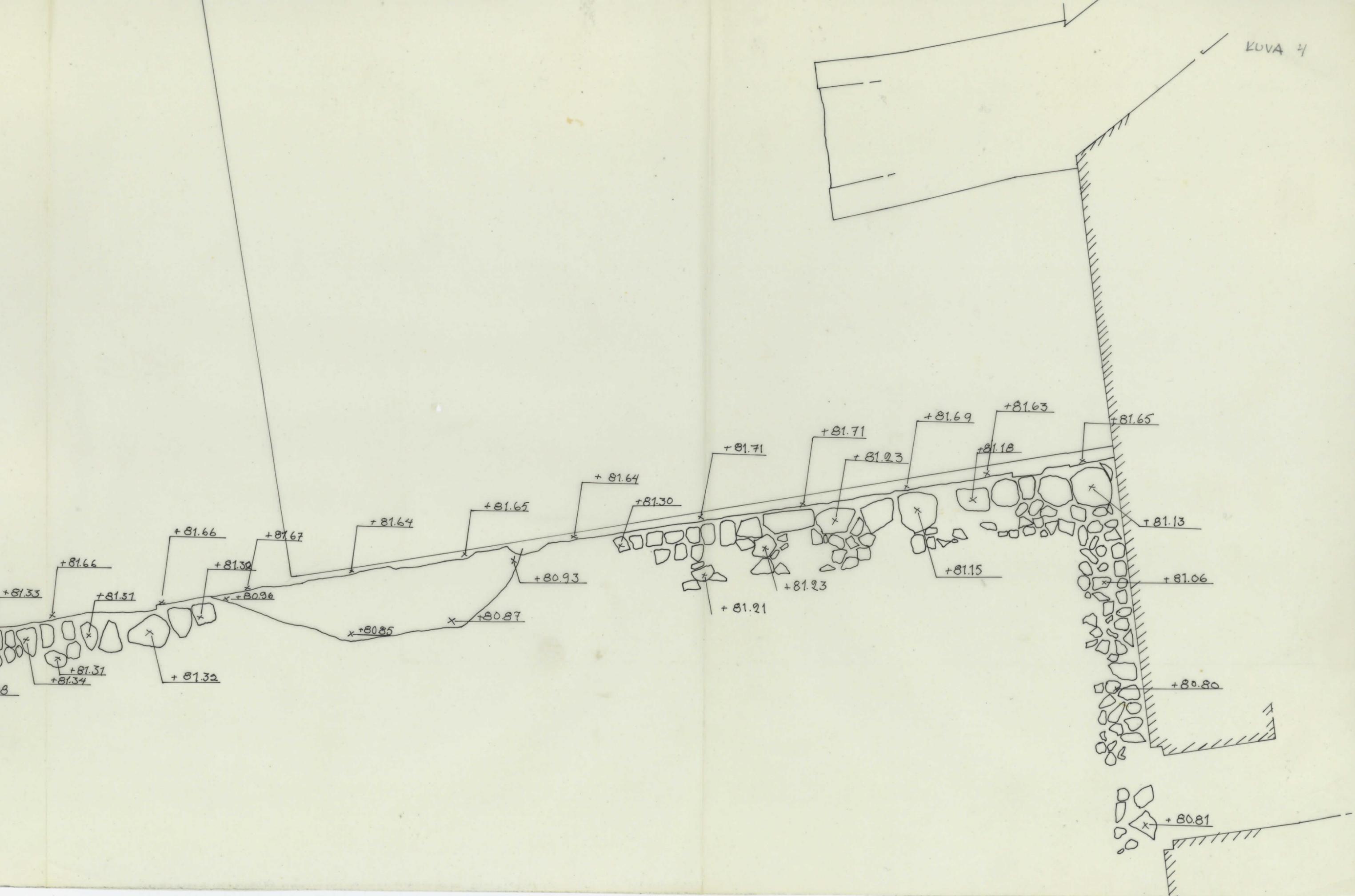

1/50
1965 P.K.

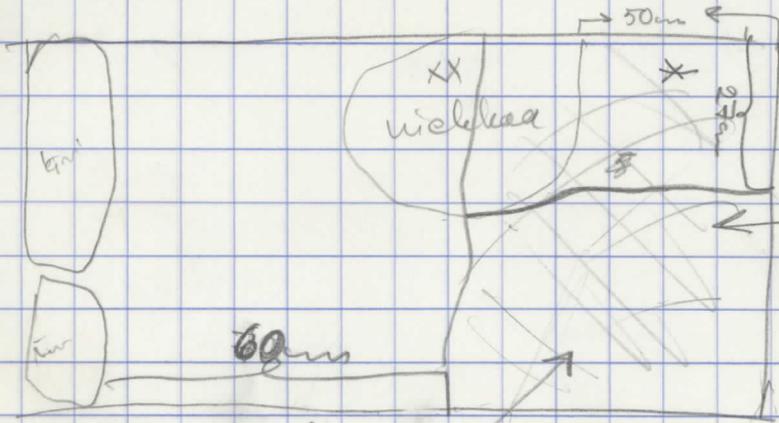
KUVA 4

lehti 45 cm

n:o lista

wiesum alle

↓
 Huhtai
 wiesum
 cläint
 luita
 laka puita
 n. 2 cm paksu
 se alle

lehti mekkoista wiesum

* tumman värinen alle laatia

XX — " — " — " — " — wickelung

kuva 5

KUVA 6 P.K. 1965

SAUMA

+77.00

PURETUN
MUURIN RAJA

ROH- JA-
HIRSISTÖ

KIVLINTORNI

LAHOVUOTA

LAASTIN.
HIEKKAA

+ 76.00

SIVEROVIN ALAREUNA

LAASTIA

HIRSI

TUMMAA TÄYTEMÄÄ
TILINPÄL. YM.

VEDEN PINTA

LAHOVUOTA
HIEKANSEKAISTA
MÄTTÄ

KALLIO ?

HIESU

KALLIO ?

HIESU

KIVI

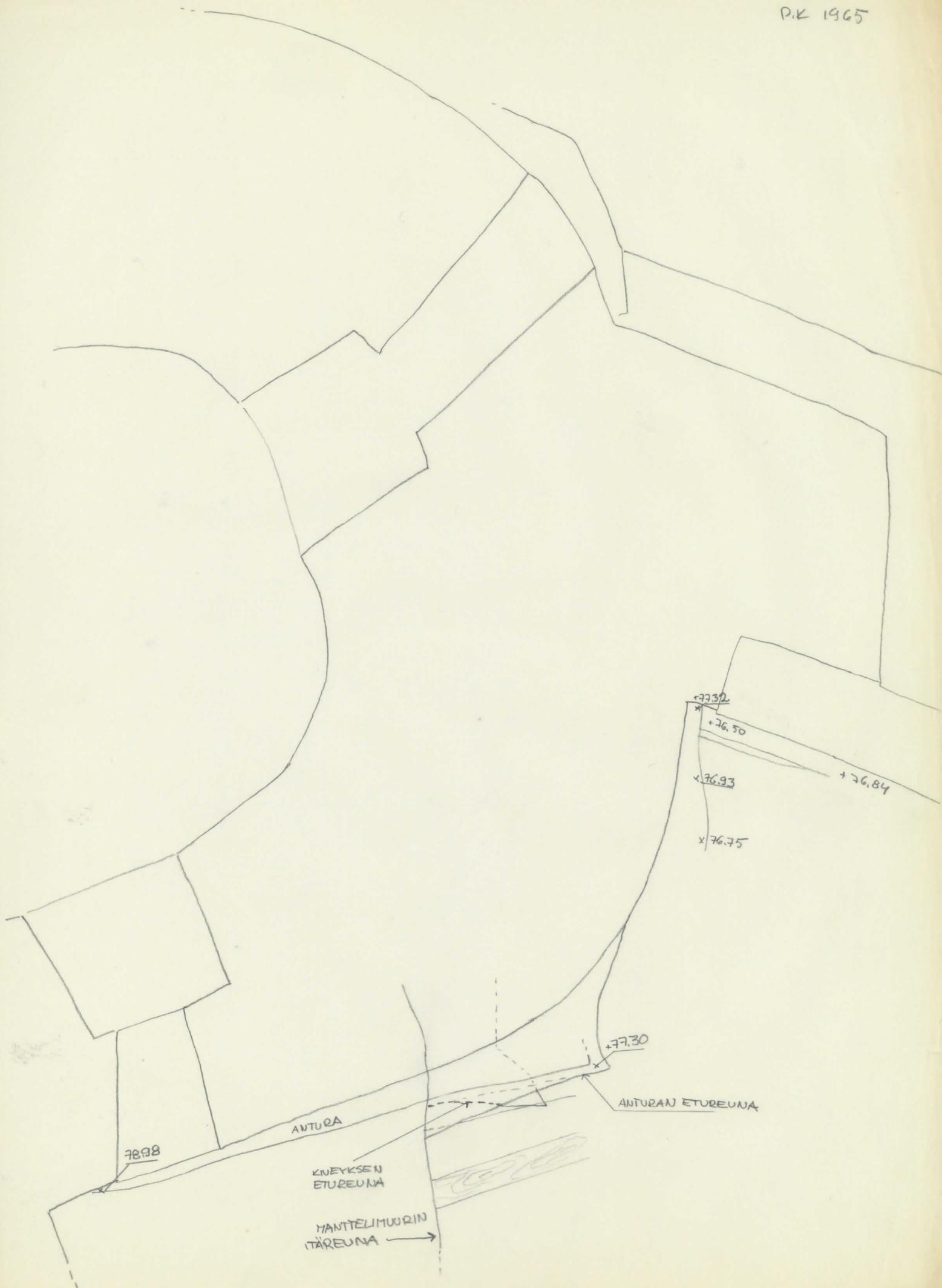
KIVI

KIVI

HIESU

KUNA 7
P.K 1965

▽ + 82.00

NYK. PIHAP.

HIESU

HIESU

TÄYTEM.

KIVI

LAESTI

HIESU

KULTT. MAQ

HIESU

SI PONDAS

KULTT. MAQ

HIESU / HIETA

KIVIA

MUURI

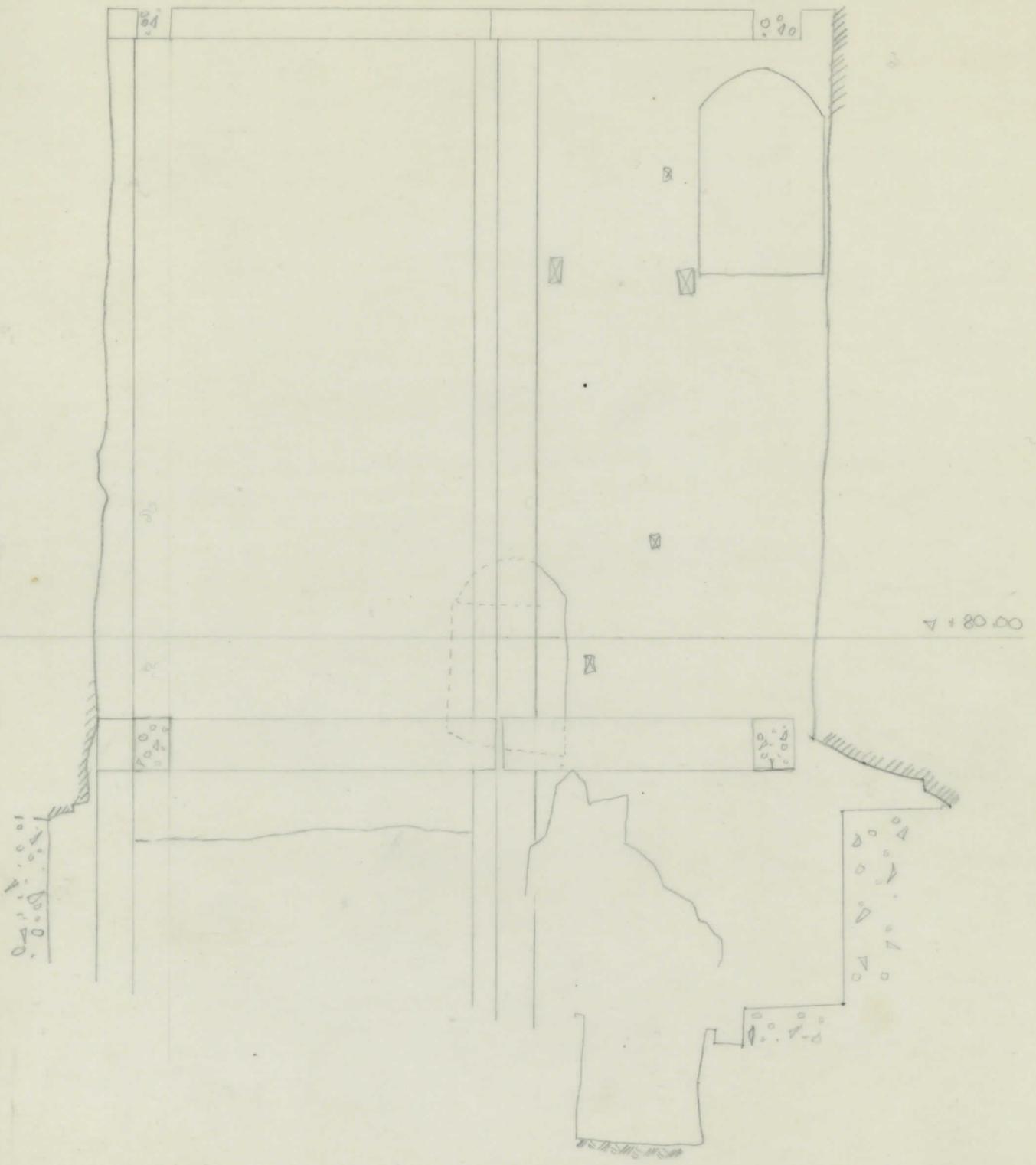
1/20

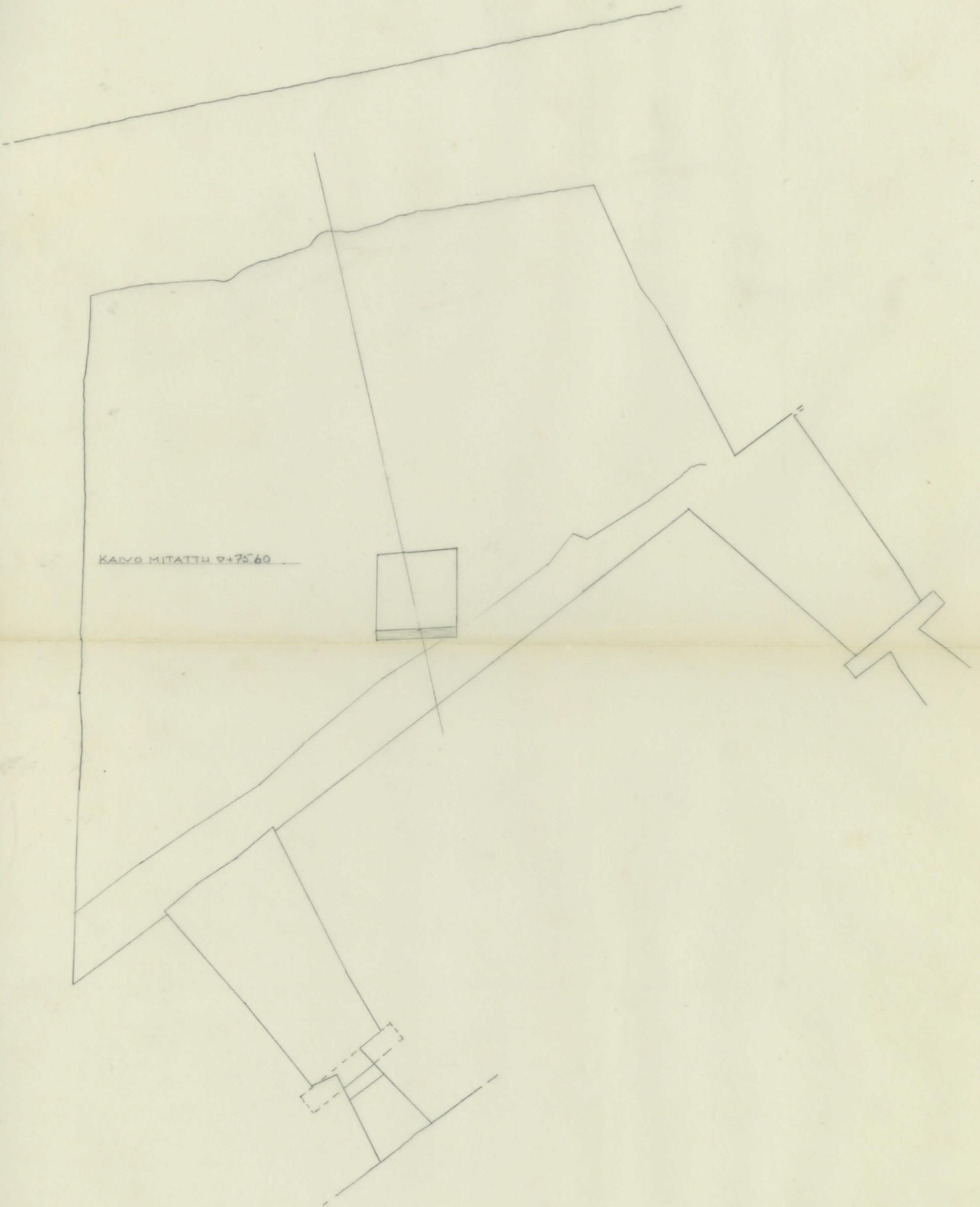
1965

KOVA 9A

1965

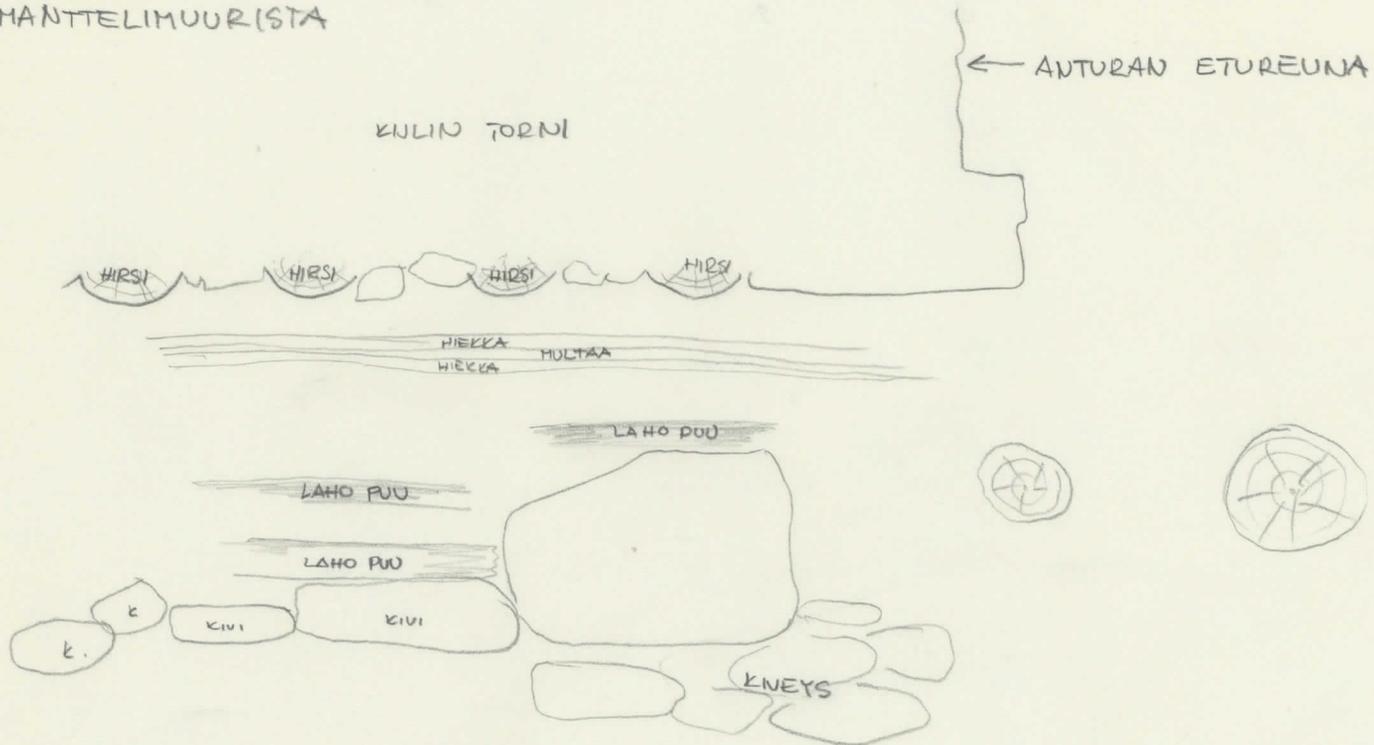
et. 900

KAINO MITATTI $\nabla+75.60$

KAVANNON ITÄSIIVU, N. 80 CM PÄÄSSÄ
MANTTELIMUURISTA

MK. N. 1/20

P.K. 1965

KUVA 10

KIJLIN TORNI

MANTTELI MUURI
KATSOTTUNA IDÄSTÄ

MAANPINTA

ANTURA

EI LIITETTÄ

HIRSI MUURIN UUSI ALAREUNA

KIIHTEÄN
MUURIN ALA-
REUNA →

MUURIN ALKUP. ALAR.

IRRALLISIA
MUURIKI-
VIÄ, JOTKA
PUTOILE-
VAT POIS

TUMMAA,
HIEKANSEKAISTA
MAATA

KIVIÄ

14 CM HIESU/HIETA

SINERTÄV. } 25 CM

13 CM

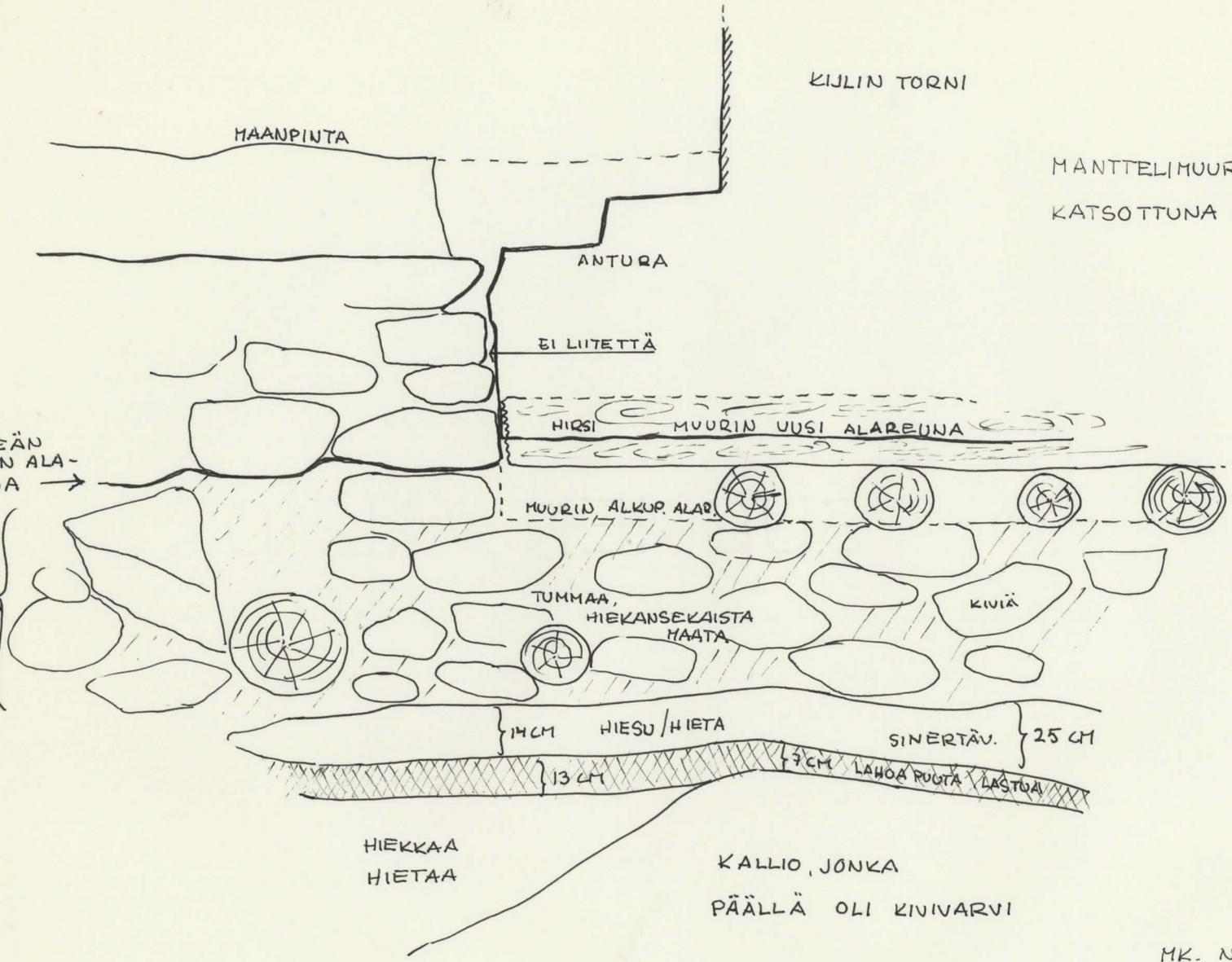
7 CM LAHOA PUUTA LASTUA

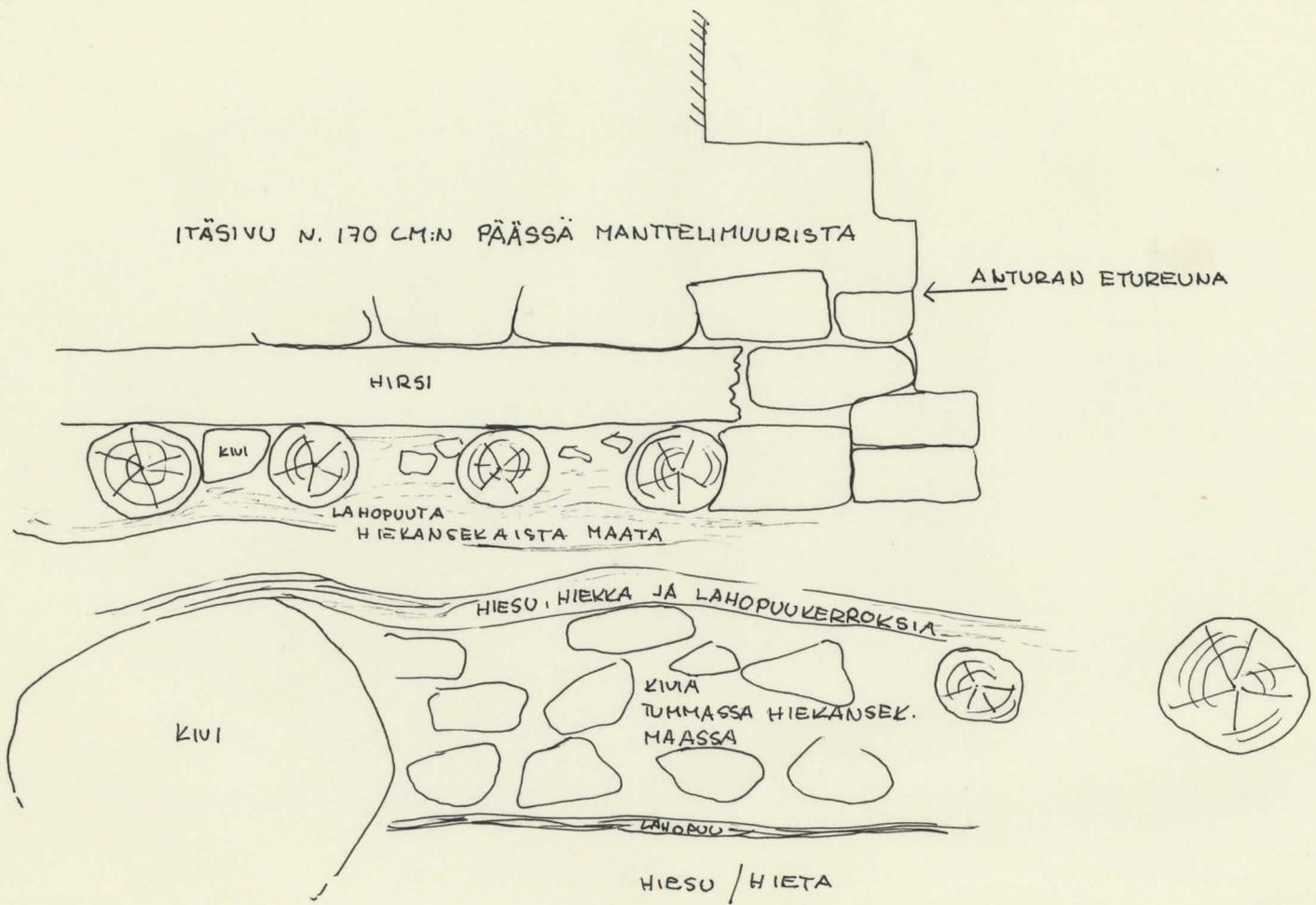
HIEKKA
HIETAA

KALLIO, JONKA
PÄÄLLÄ OLI KIVIVARVI

MK. N. 1:20

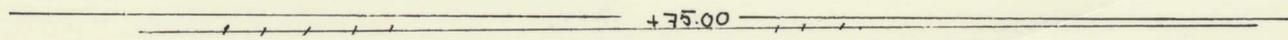
PÄIVÄKIRJA 1965

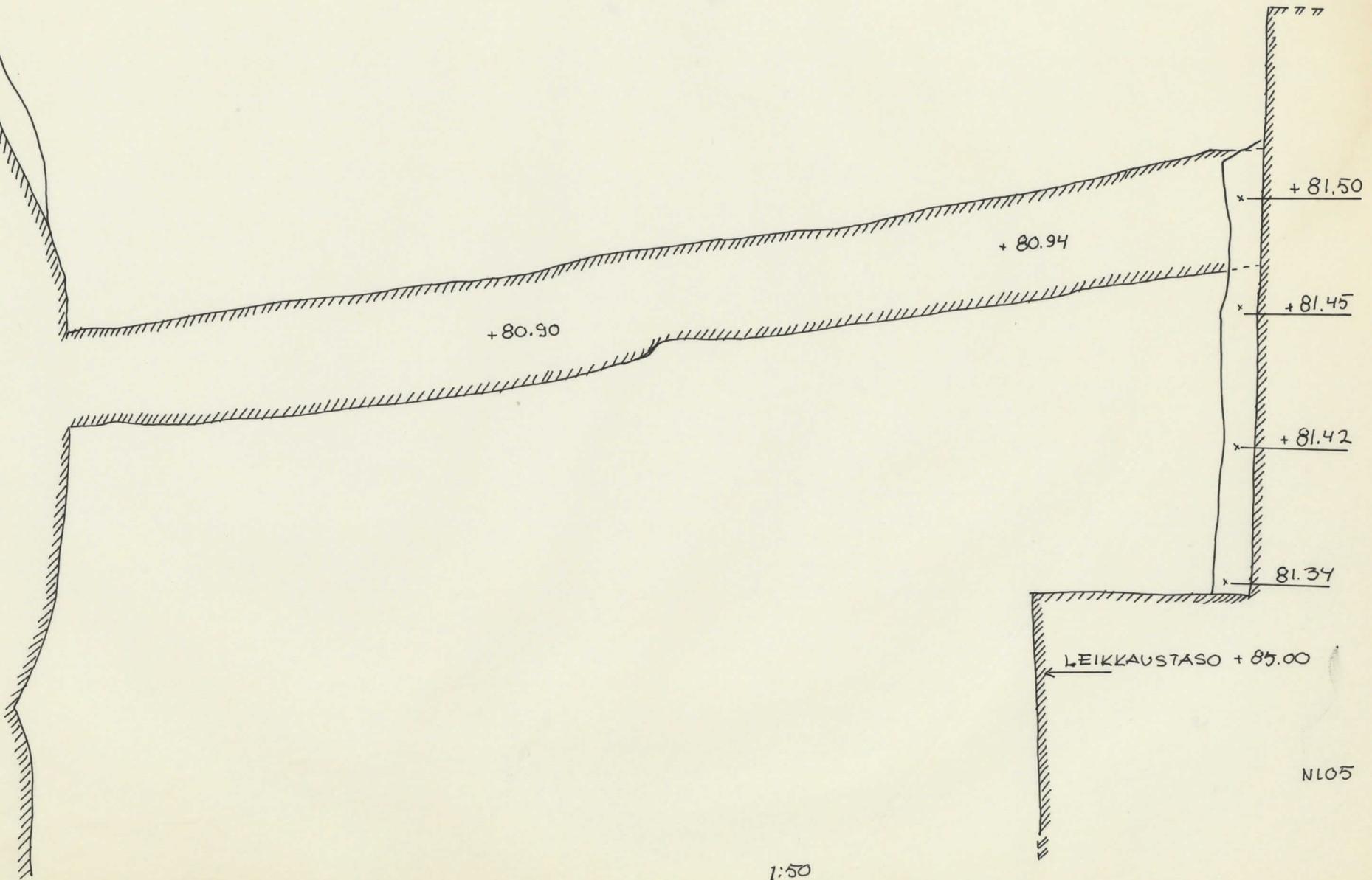

M.K. N. 1:20

PÄIVÄK. 1965

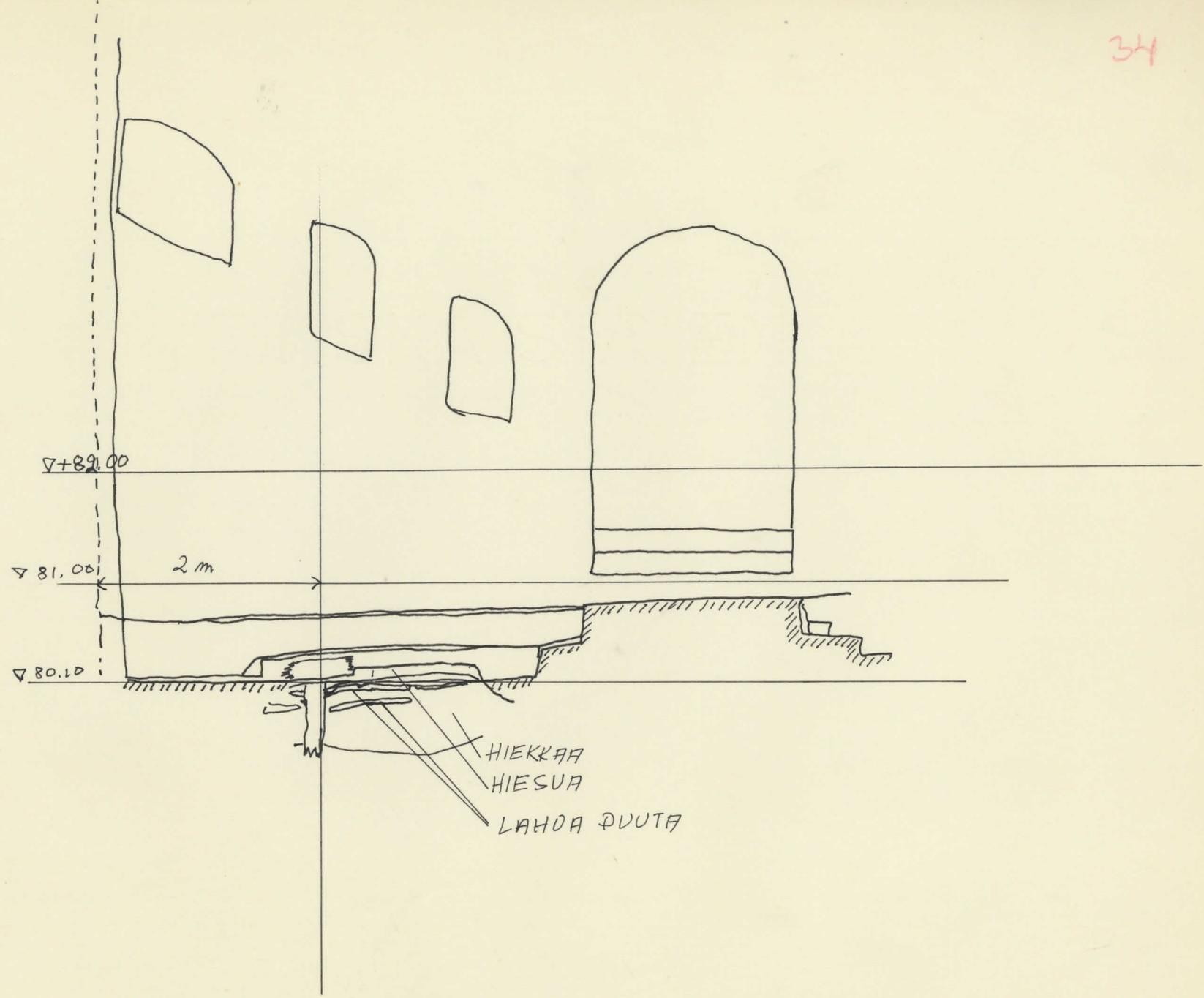
EERIKIN-
TORNI

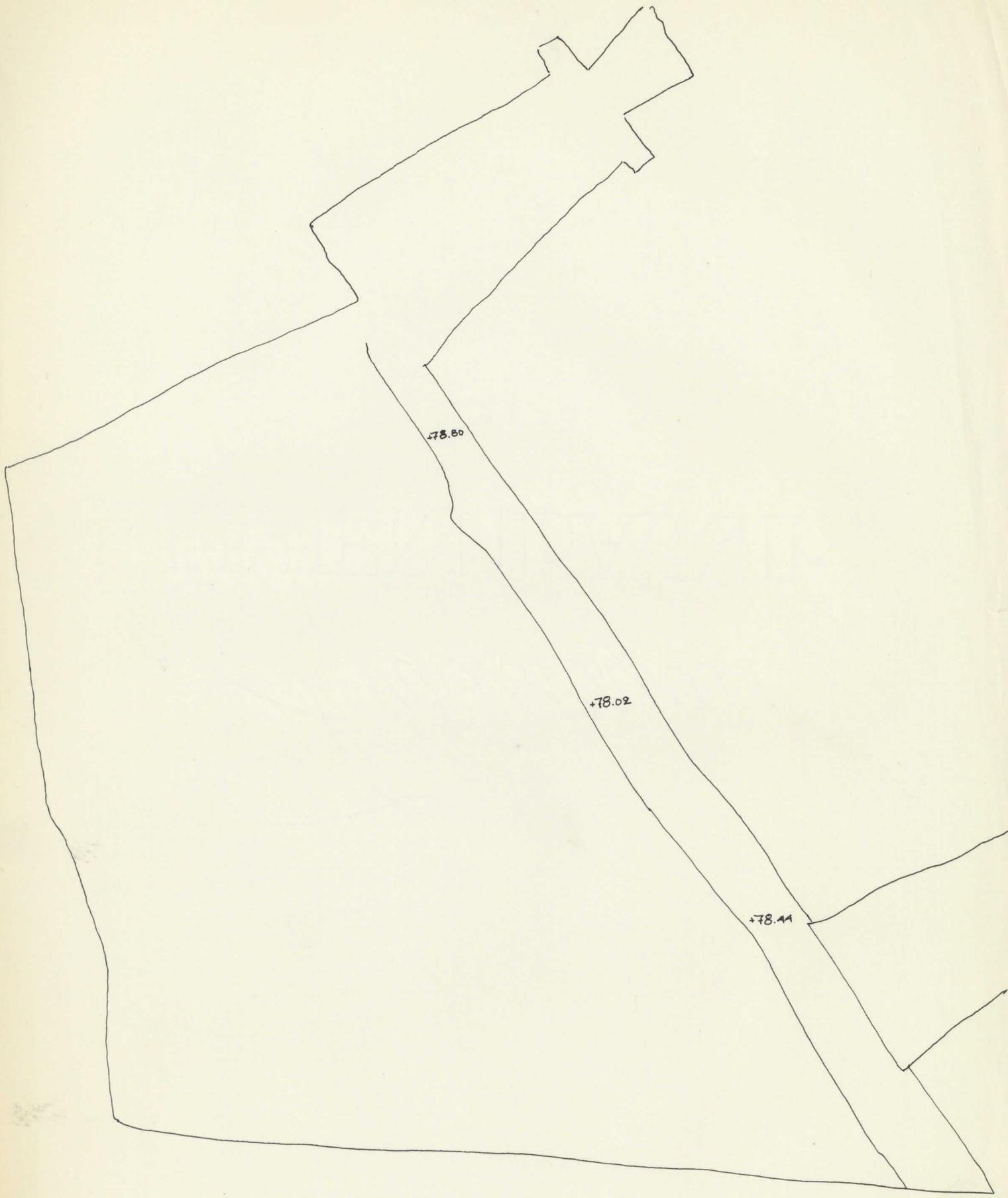

N104

N105

1:50

ETELÄPATTERI